

Посилання на статтю

Часовський С.А. Проблематика та особливості розвитку глобального фінансового ринку / С.А. Часовський // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Далія, 2011. – № 3(39). – С. 47-51. - Режим доступу: <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/39/11csagfr.pdf>

УДК 339.9

С.А. Часовський

ПРОБЛЕМАТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Досліджено проблематику та визначено специфічні особливості і фактори розвитку глобального фінансового ринку. Показано перспективи подальшого розвитку глобального фінансового ринку. Табл. 1, дж. 5.

Ключові слова: глобалізація, фінансовий ринок, інтернаціоналізація, транснаціоналізація, інновації, інструментарій.

С.А. Часовский

ПРОБЛЕМАТИКА И ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ГЛОБАЛЬНОГО ФИНАНСОВОГО РЫНКА

Исследована проблематика и определены специфические особенности и факторы развития глобального финансового рынка. Показаны перспективы дальнейшего развития глобального финансового рынка. Табл. 1, ист. 5.

S.A. Chasovskyi

PROBLEMS AND FEATURES OF THE GLOBAL FINANCIAL MARKET

Problematic, specific features and factors of the global financial market development are identified. Prospects of its further development are shown.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток світових економічних відносин, у тому числі й фінансових, відзначається поширенням процесів інтеграції та глобалізації. Відповідно до цього національний фінансовий капітал перетворюється на глобальний та починає виконувати функцію каталізатора глобальних зрушень у міжнародних фінансово-економічних відносинах та трансформації відповідних інституцій. Феномен глобалізації, тобто принципово нового посилення взаємозалежності факторів у сучасній світовій економіці, зумовлює якісні зміни у розвитку світового фінансового ринку та трансформації його у глобальний. При цьому значним рівнем взаємозалежності відрізняються валютні, фондові та кредитні ринки, які майже синхронно реагують на зміни ринкової ситуації та макроекономічних показників у розвинутих країнах, валюта яких визначається у світі як резервна. До того ж слід зазначити, що розвиток інформаційних технологій та віртуалізація фінансових операцій суттєвим чином підвищили рівень мобільності й нестабільності міжнародних фінансових потоків та посилити ризики виникнення кризових явищ. Особливо це відчувається на фоні загальних кризових явищ у світовій економіці. Таким чином, поширення

глобалізаційних процесів та зникнення кордонів між сегментами глобального ринку, призвели до того, що окремі проблеми та локальні кризи деяких країн та ринків суттєвим чином впливають на все світове господарство та його складові. Як результат, якість та напрями функціонування глобального фінансового ринку визначає ключові особливості світових відтворювальних процесів. Все це зумовлює актуальність проведення подальших досліджень проблематики розвитку глобального фінансового ринку та визначення особливостей його функціонування та впливу на світову економіку та національні економічні системи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика розвитку глобалізаційних процесів знайшла своє відображення у багатьох дослідженнях як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, а саме К. Омає, П. Кругмана, Б. Баді, О. Білоруса, Г. Лук'яненка, І. Бураковського, А. Гальчинського, В. Гейця, Ю. Макогона, В. Новицького, Ю. Пахомова, А. Поручника та ін. Питання впливу глобалізації на розвиток фінансових ринків та формування світового фінансового простору знайшли відображення у наукових працях таких вчених, як С. Гофман, Г. Марковіц, Я. Крегель, Д. Тобін, Ф. Мартін, П. Герст, Н. Стукало, В. Дорофеев, С. Шіратсук та інших. Незважаючи на значну кількість наукових праць з проблематики впливу глобалізації на розвиток світової економіки та функціонування її складових, питання специфіки становлення та розвитку глобального фінансового ринку залишається таким, що потребує проведення додаткових досліджень. Тому **метою статті** є виокремлення та узагальнення особливостей становлення та специфіки розвитку глобального фінансового ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні глобалізація формує нові жорсткі умови розвитку світової економіки. Її основою постають інтернаціоналізація виробництва, транснаціоналізація господарської діяльності та формування глобальних за масштабами роботи й операцій ринків, перш за все фінансового. Саме глобальний фінансовий ринок забезпечує свободу руху капіталів та інших фінансових об'єктів у світовому масштабі та є важливою умовою функціонування світової економіки. Однак, на відміну від національного, регіонального й міжнародного фінансових ринків, які мають цілком конкретне визначення, глобальний фінансовий ринок є багатовимірним та не завжди відрізняється чіткими рисами та параметрами.

В історичному аспекті становлення глобального фінансового ринку є майже блискавичним. Першими його формами є світовий валютний та фондовий ринки, швидкий розвиток яких починається з другої половини 1970-х рр. після введення режиму «вільно плаваючих» валютних курсів та створення перших систем електронних торгів валютами та цінними паперами у режимі «нон-стоп». Далі у 1980-1990-х рр. відбувається швидкий ріст світових інвестиційних, кредитних та страхових ринків. Виникає світова фінансова мережа, що об'єднала провідні фінансові центри різних країн і регіонів. Тобто на початок 1990-х рр. система фінансових ринків функціонує вже на глобальному рівні й можна казати, що глобальний фінансовий ринок стає майже повністю структурованим. Основними суб'єктами цього процесу є держави, міжнародні фінансові інституції, транснаціональні структури, а ключовими аспектами:

- міжнародна фінансова інтеграція й інтернаціоналізація ринків;
- глобальна присутність міжнародних фінансових інституцій;
- швидкий розвиток інноваційного фінансового інструментарію.

Глобалізація ринків означає процес, дуже схожий з інтернаціоналізацією, і полягає в посиленні ролі міжнародних ринків з погляду здійснення операцій кредитування і запозичення резидентами різних країн. Інтернаціоналізація і

глобалізація приводять до росту глобальної мережі фінансових інститутів і корпорацій, до підвищення частки бізнесу, що приходить на закордонні країни, до більш фундаментальних якісних змін у їхніх системах організації та управління.

Ще однією важливою характеристикою розвитку глобального фінансового ринку є загострення конкуренції між кредиторами і позичальниками з різних країн. Нещодавно європейські фінансові установи функціонували в умовах відносно стабільності, а сьогодні вони повинні виборювати місце на ринку на тлі зростання рівня конкуренції. До того ж все більші побоювання викликає фінансова стабільність деяких європейських країн із одночасним зростанням потреб у вільному дешевому капіталу. Зростає кількість країн, що із традиційних кредиторів перетворилися на дебіторів.

Відповідно до досліджень інвестиційного банку "Морган Стенлі", США, обсяг заощаджень Заходу повинний щорічно зростати на 9% для того щоб задовольняти попит на капітал в усьому світі [1].

Відмінною рисою останніх років стала конкуренція між транснаціональними корпораціями і глобальними фінансовими інституціями. У якості позитивного аспекту слід відзначити підвищення ефективності ринків, усунення багатьох обмежень і бар'єрів, встановлення ринкової рівноваги. Однак при цьому слід враховувати, що зростаюча конкуренція значно підвищує вимоги до фінансових інститутів і корпорацій з погляду їхньої економічної ефективності, а також до урядів з погляду поліпшення інвестиційного клімату, забезпечення політичної й економічної стабільності національних економік, які змушені конкурувати одна з одною за кредитні ресурси в масштабі світового господарства.

Зворотну сторону має й усунення обмежень у рамках проведення політики лібералізації регулювання. Так, зняття бар'єрів для виходу іноземних позичальників на локальні ринки, ослаблення антимонопольного законодавства у відношенні створення фінансових холдингів, що поєднують різні напрямки інвестиційної, комерційної і страхової справи, відбувається реальне злиття глобального банківського ринку і глобального ринку боргових цінних паперів. Це виражається у тому, що учасники обох ринків починають активні операції в нових для них областях: універсальні банки стають андеррайтерами, організаторами і трейдерами на ринку облігацій, а інвестиційні банки організують і беруть участь у міжнародних синдикованих кредитах.

Загалом до основних факторів виникнення, становлення та розвитку глобального фінансового ринку, що визначають його специфіку, слід віднести такі:

- транскордонний рух фінансових ресурсів;
- консолідація регіональних інтеграційних об'єднань;
- зміцнення наднаціональних структур та органів регулювання світового фінансового ринку;
- технічний прогрес і стрімкий розвиток інформаційних технологій та глобального ринку електронних фінансових послуг;
- посилення конкуренції на світовому фінансовому ринку між національними і закордонними фінансово-кредитними інститутами, банківськими і небанківськими структурами за сфери впливу одночасно із зростанням конкуренції між самими фінансовими ринками внаслідок значного розвитку інформаційних технологій і телекомунікацій;
- сек'юритізація банківської діяльності;
- становлення нових національних і регіональних фінансових ринків та включення їх у систему глобального фінансового ринку;
- світові фінансові кризи різного масштабу та характеру;

активізація інноваційних процесів на національних, міжнародному та світовому фінансових ринках;

зростання автономії глобального фінансового ринку від товарних потоків, що призводить до посилення його фіктивності, спекулятивності та волатильності.

Для більш детального аналізу глобального фінансового ринку треба виділити найважливіші його перспективи й вимоги (табл. 1) [2].

Таблиця 1

Перспективи та вимоги глобальних фінансових ринків

Перспективи/ вимоги	Характеристика
Високі світові стандарти / вигідна ціна	Учасники світових фінансових ринків, які хочуть бути конкурентоспроможними у рамках глобальних фінансових ринків, виділяються у порівняльному галузевому аналізі високими стандартами відносно якості продуктів, позиціонування на ринку, ноу-хау, також інформаційної й звітної діяльності. Так звана орієнтація benchmarking (порівняння із кращим) на жодному іншому ринку не проявляється так сильно, як на глобальному. Тиск конкуренції й виробничих витрат при підвищенні якості продукції дуже великий. Глобальна ціна глобального продукту являє собою у більшості випадків найвигіднішу ціну
Більш ефективний розподіл капіталу	Глобалізація й інформаційні технології привнесли можливість більш ефективного розподілу інвестиційного капіталу, принаймні в середньостроковій перспективі. Глобалізація заохочує взаєморозуміння з боку інвестора й позичальника. Фінансова глобалізація має на увазі ринки в якості вільних від емоцій розподільників капіталу в напрямку найефективнішої інвестиційної можливості при інших заданих умовах у світовому масштабі. У зв'язку з тим що інвестиційні можливості ніколи не оцінюються акціонерами й пайовиками в абсолюті, а навпаки, і ті й інші мають різні точки зору щодо більш вигідних альтернатив застосування капіталу, то тиск глобалізації можна розглядати як зважений з урахуванням ризику каталізатор раціонального розподілу капіталу. Інакше підприємства, наприклад, Європи або Японії будуть фінансуватися неефективно, а неоптимальне фінансування створить в умовах глобальної конкуренції менше нових робочих місць, чим їх могло б бути створене при умовах глобального вигідного фінансування.
Більш високий рівень диверсифікованості / високий темп інновацій	Міжнародні інвестори й позичальники стоять сьогодні перед вибором між ринками, фінансовими продуктами, валютами, ризиками тощо. Глобальні акціонерні товариства знаходять на глобальних фінансових ринках нових інвесторів. Активні учасники одержують додатковий огляд ринків, продуктів, потоків капіталу й конкурентної ситуації. Глобальний прес конкуренції також змушує підтримувати темп введення інновацій, звичайно більш високий, ніж на ринку, захищеному національною протекціоністською політикою
Більш висока ліквідність	Завдяки числу учасників глобальні ринки й фінансові продукти характеризуються у більшості випадків поліпшеною ліквідністю. Це в першу чергу стосується офіційно організованих фінансових ринків
Професійне управління ризиками	Глобалізація, інформаційні технології, фінансові інновації й сучасні теорії по управлінню портфелями активів дозволили за нетривалий час виробити особливу систему управління ризиками і їхню оптимізацію: ризики підрозділяються, оцінюються, заново компонуються, ліквідуються й лімітуються. Таким чином, ризики відносяться туди, де вони можуть бути оцінені, ідентифіковані, бажані, стерпні й контрольовані

При цьому вимоги не повинні оцінюватися як негативні аспекти. Цим поняттям підкреслюється особливе значення даних аспектів для учасників фінансових ринків, які повинні вміти скористатися перспективами або управляти ризиками. Особливої актуальності питання управління ризиками набувають в умовах загострення кризових явищ у світовій економіці та незатуханням фінансової кризи, що почалася у 2008 році.

Висновки. На фоні означених явищ особливо виразно проявляється така тенденція розвитку глобального фінансового ринку, як експансія фінансових інституцій, що діють у межах великих фінансових центрів, до країн, що розвиваються. Як результат – поступове формування на глобальному фінансовому ринку зон впливу таких фінансових центрів. Наслідком такого розвитку подій з великою вірогідністю може стати скорочення кількості країн, де діють незалежні фінансові ринки. Можливостей їх подальшого розвитку при цьому вочевидь лише дві – або їх перетворення на світові фінансові центри, або входження до зони впливу вже існуючих, тих, що мають ознаки глобальних. З точки зору розвитку національної економіки, наявність в країні такого фінансового центру визначатиме рівень конкурентоспроможності країни, її впливу на світову економічну систему.

В Україні, як у країні, економіка якої відрізняється значним потенціалом та транзитивним характером, є всі можливості та передумови створення такого фінансового центру. Більш того, це має стати важливим пріоритетом довгострокової фінансово-економічної політики держави, узгодженої з визначеними напрямками євроінтеграційної політики. Створення такого центру вимагає вирішення, перш за все, таких завдань розвитку національного фінансового ринку:

- забезпечення ефективності ринкової інфраструктури;
- підвищення прозорості та ємності фінансового ринку;
- формування сприятливого податкового клімату для учасників ринку;
- вдосконалення регулювання фінансового ринку.

Таким чином, слід враховувати, що фінансова глобалізація стала головною рушійною силою розвитку світової економіки та призвела до зростання рівня фінансової взаємозалежності. Тому врахування загальносвітових тенденцій розвитку фінансових ринків та становлення глобального фінансового ринку дозволить у найбільш ефективний спосіб інтегруватися до світового фінансово-економічного простору та забезпечити відповідний рівень конкурентоспроможності країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Слободяник С.П. Тенденції розвитку фінансового ринку в умовах глобалізації / С.П. Слободяник // Вісник Донецького Університету, 2007. – № 2. – С. 316-322.
2. Мамотенко Д.Ю. Глобалізація міжнародних фінансових ринків / Д.Ю. Мамотенко // Гуманітарний вісник ЗДІА, 2009. – Випуск 39. – С. 229-237.
3. Глобализация и экономическое развитие: национальный аспект / Макогон Ю.В., Дергачева В.В., Пашко Е.А. и др.; Под ред. Ю.В. Макогона. – Донецк, 2006. – 260 с.
4. Суэтин А.А. Финансовые рынки в мировой экономике / А.А. Суэтин. – М.: «Экономистъ», 2008. – 587 с.
5. Глобализация и национальные финансовые системы / Под ред. Дж.А. Хансона, П. Хонохана, Дж. Маджнони. Пер. с англ. – М.: Издательство «Весь мир», 2005. – 320 с.

Рецензент статті
Д.е.н., проф. Надьон Г.О.

Стаття надійшла до редакції
12.08.2011 р.